

ОСОБИСТІСНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРИ ВИБОРІ ТА ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕННЯ

(Перепеліна Д. С., Варава Л. А., кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри)
МДУ, м. Маріуполь, Україна

У повсякденному житті поняття вибір та прийняття рішення зазвичай вважають тотожними. Спільні риси психологічних категорій не викликає сумнівів, тоді як різницю між ними визначити складно. Значна кількість наукових досліджень вказує на особливі відмінності значення понять вибору та прийняття рішення щодо особистісного результату в життєдіяльності.

Теоретичний аналіз надає можливість визначити основні теоретичні концепції щодо співвідношення психологічних категорій особливості вибору та прийняття рішення. По-перше, вибір розглядається у контексті прийняття рішення. Ю. Козелецький, О. Ларичев, Д. Канеман визначають вибір як процес прийняття рішення. Вони визначають вибір як раціональну перевагу однієї альтернативи з певного набору можливих напрямків дій. Г. Саймон, Д. Дьорнер розглядають вибір як інтелектуально опосередковану діяльність з прийняття рішення. По-друге, процес прийняття рішення та здійснення вибору розглядають як елементи одного процесу. О. М. Леонтьєв розглядає поняття прийняття рішення, зазначаючи, що вольовий акт - це дія в умовах вибору, яка базується на прийнятті рішення. У. Джеймс підкреслював, що наявність конкуруючої ідеї затримує перехід уявлення про рух у дію, тому для здійснення дії необхідно здійснити вибір ідеї та прийняти рішення [2, с. 47]. По-третє, поняття вибір та прийняття рішення використовують як синоніми. Цієї думки притримуються представники екзистенційного напрямку. Зокрема Е. Фромм, розглядає вибір як створення особистістю нових обставин життя, а отриманий результат як переживання свободи та своєї максимальної суб'єктності.

Найбільш глибокий аналіз сутності психологічних категорій вибір та прийняття рішення був зроблений представниками психології діяльності. Дослідження І. Г. Єрмакова, В. В. Нечипоренка та Д. О. Пузікова виявили, що обрання та побудова певної життєвої стратегії є результатом прийнятого відповідного рішення, результатом ціннісно зумовленого вибору. Г. О. Балл розглядав вибір у звичних повсякденних ситуаціях як автоматичну операцію, у більш складних – як свідому цілеспрямовану дію, а в разі вибору між різними цінностями – вчинком, життєво значимим рішенням. Останній дослідник інтерпретував як ті, що пов'язані з особливою відповідальністю через їх здатність суттєво вплинути на подальше життя особистості [1, с. 5]. Здійснення вчинку потребує розуміння його наслідків та особистісної готовності до відповідальності за них. Вчинок, як наслідок прийняття рішення, розглядається як здатність людини щодо оцінки особистісного результату.

За результатом теоретичного аналізу робимо висновок що вибір та прийняття рішення багатофакторні та багаторівневі поняття. Найвагоміше різниця полягає у особистісному результаті людини в наслідок вибору, чи прийняття рішення. Якщо категорію вибору можна розглядати у контексті повсякденних життєвих ситуацій, то прийняття рішення це унікальна здатність

особистості, якою людина може користуватися при вирішуванні життєво значущих задач. Вона є необхідною складовою при побудові життєвих перспектив.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г. О. Феномен вибору в контексті соціальної поведінки / Г. О. Балл // Соц. психологія. – 2005. – № 1. – С. 3 – 13.
2. Помиткіна Л.В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія / Л.В.Помиткіна. – К.: Кафедра, 2013.